

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К.Д. УШИНЬСЬКОГО»
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ, СОЦІОЛОГІЇ
ТА МЕНЕДЖМЕНТУ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ПІВДЕННО-УКРАЇНСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ СОЦІОЛОГІЧНОЇ АСОЦІАЦІЇ УКРАЇНИ

МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-
ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ ТА
МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

ПІВДЕННО- УКРАЇНСЬКІ НАУКОВІ СТУДІЇ

14-15 грудня, 2022 р.

м. Одеса

***Всеукраїнська науково-практична
конференція
студентів та молодих вчених
із міжнародною участю***

Програма та матеріали виступів учасників

***ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКІ
НАУКОВІ СТУДІЇ***

«Competitivitatea si inovarea in economia cunoasterii». – Chisinau: Academia de studii economice din Moldova. – 2009. – С. 76-80.

7. Цевух Л. Б., Курунова Ю. О. Особливості навчання студентів медичного університету в сучасних умовах // Інновації в стоматології, - №4, 2015. = с. 61-64.

8. Cambridge Dictionary // [Електронний ресурс] – Режим доступу – <https://dictionary.cambridge.org/>

Ювсечко Ярослав,
кандидат філософських наук,
доцент кафедри міжнародної комунікації та політології
Хмельницький національний університет, м. Хмельницький, Україна

РОЛЬ РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ФОРМУВАННІ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Сучасна роль релігії у суспільстві доводить, що у світоглядному та інституційному прояві вона може виконувати й успішно виконує функції соціальної і політичної консолідації. Церковні інституції вже давно не лише присутні у громадському житті, але й нерідко прямо впливають на діяльність владних структур країни. Релігійні організації беруть безпосередню участь у політичному житті, широко залучають своїм впливом до виконання соціально-політичних завдань різноманітні світські організації та навіть створюють їх.

Релігія є одним із найдавніших соціальних феноменів. Принаймні, вона, вочевидь, давніша за інститути економічні, політичні та освітні, і, як мінімум, давністю не поступається інституту сім'ї. Слід зазначити, що релігія як важливий соціальний інститут здатна підтримувати певну систему суспільних цінностей, що об'єднують її віруючих, бо забезпечує світогляд своїх прихильників метафізичним фундаментом, ступінь потреби у якому може значною мірою варіюватися залежно від культури чи індивіда.

Хоча громадянське суспільство не є політичним феноменом, але разом із тим воно є передумовою становлення політичної демократії. В його рамках діють політичні утворення: політичні партії, об'єднання, клуби, спілки, засоби масової інформації, механізми виборчого процесу, політичне представництво. Громадянське суспільство у такому своєму вияві є соціально організованою структурою, що складається поза кордонами суто політичних структур, але огортає їх, оскільки вони також є його сегментом, складається з громадян й утворено громадянами [2, с. 9].

Релігійні організації мають як внутрішні, так і зовнішні виміри своєї діяльності. Будь-яке розвинуте віровчення не може абстрагуватися від реального навколишнього життя, тому церкви мають своє соціальне вчення або соціальну доктрину. Ці, обґрунтовані не наукою, а власними віросповідними

догматами, соціальні концепції безпосередньо формують соціальну культуру віруючих, їх соціальну етику, впливають на процес їх соціалізації. У взаємодії чи у боротьбі з іншими соціальними ученнями, філософіями, концепціями вони формують суспільну свідомість, впливають на суспільні настрої та суспільне життя. Суспільно-політична історія дає багато прикладів використання релігійних спільнот в інтересах окремих політичних чи інших груп, зловживання ними для досягнення певних політичних цілей. З іншого боку, політичні процеси й події часто набувають релігійної форми у вигляді освячення церковними ієрархами політичних чи суспільно-політичних революцій, рухів, подій чи освячення діяльності певних політичних лідерів.

Таким чином, впливаючи на форми й зміст діяльності, що має своєю метою регулювання взаємин між людьми для забезпечення певного стану суспільної одиниці, формуючи спосіб усвідомлення групових потреб, інтересів та засобів їх задоволення, релігія (релігійні організації) впливає на суспільно-політичну свідомість людей. Наявність потужних релігійних інституцій може позначатися на політичній системі суспільства, на формуванні й функціонуванні державної влади. За релігійною ознакою можуть утворюватися й функціонувати партії та громадські об'єднання. Вони створюються на суто релігійній приналежності або з людей різних політичних поглядів, це можуть бути так звані “традиційні віруючі” чи зовсім невіруючі, але такі, що поділяють певні релігійні (конфесійні) цінності та вважають їх об'єднуючим чинником. Що стосується участі церкви у суспільно-політичному житті певної країни, її форм і способів взаємодії з громадянським суспільством, то у кожному релігійному середовищі існує власне ставлення до земної долі не лише своїх adeptів, але й усього соціуму. Кожне релігійне об'єднання на теоретичному рівні обґрунтовує чи на емпіричному рівні усвідомлює приналежність своїх вірних до різних соціальних груп, їх політичні, економічні та культурні орієнтації [2, с. 9-10].

Важливим завданням взаємодії релігії та політики є осмислення з релігійної точки зору процесу формування громадянського суспільства. Знаковими точками цього процесу стали два українські Майдани – 2004 та 2014 року. Революція гідності 2014 року, як і раніше Помаранчева революція, дали потужний поштовх для формування громадянського суспільства в нашій країні.

У більшості європейських країн формування громадянського суспільства відбувалося без участі церков, а то й навіть всупереч церквам. Україна в цьому сенсі стала виключенням – тут церкви активно підтримали Майдан і тим самим долучилися до процесу становлення громадянського суспільства. Як виявилось, Церкви здатні і повинні продовжувати відігравати активну роль у цьому процесі. Вони, як приклад, могли б суттєво посприяти формуванню нових засад соціальної етики України.

Згідно з результатами соціологічних досліджень, переважна більшість (74%) українських громадян упевнені в тому, що “Церква завжди має ставати на бік людей і боронити їх від свавілля влади”. Загалом, за показником довіри

Церква продовжує утримувати першу позицію серед суспільних і політичних інститутів. Більшість громадян регулярно засвідчують ту чи іншу міру довіри до Церкви. Наразі її висловили в середньому 66% опитаних: від 88% жителів Заходу до 53% жителів Сходу України [3].

На сьогоднішній день до гострого суспільно-політичного протистояння всередині країни додалося зовнішнє втручання: Російська Федерація, яка з початку 2000-х років докладала значних зусиль до організації і підтримки проросійських рухів в Україні, перейшла до відкритої агресії. У цій ситуації релігійні організації (мова про ті, які не асоціюються з країною-агресором) залишаються найбільш усталеним, структурованим, впливовим і розповсюдженим інститутом громадянського суспільства з усіх, що зараз діють. Очевидно, що такі інститути, як політичні партії чи громадські організації, мають значно менше поширення, впливу і довіри в суспільстві.

Україна вже демонструвала, що релігія і Церква можуть бути не гальмом, а каталізатором процесу формування громадянського суспільства. Отже, громадянське суспільство, побудоване на релігійних цінностях, теж можливе. Але воно не відбудеться автоматично. Потрібне радикальне переосмислення стану Церкви у суспільстві та розвиток нових парадигм співпраці між ними. Зокрема, Україна своїм прикладом може запропонувати нову модель стосунків Церкви з державою, а саме перейти до трьохвимірного трикутника “Церква-суспільство-держава”.

Наразі релігійні організації значною мірою налаштовані на партнерство з державою і громадянським суспільством України. Вони готові допомагати “в новому відродженні української держави”. Для реалізації цих можливостей необхідно найперше усунути загрозу зовнішнього військового втручання, а також розв’язати внутрішній суспільно-політичний конфлікт. І розв’язати його можливо через стратегічне партнерство релігійних організацій, громадянського суспільства і держави. Роль релігії для майбутнього України майже напевне буде надважливою.

Література:

1. Майдан і Церква. Хроніка подій та експертна оцінка. / За ред. Филипович Л., Горкуші О. – К. 2014.
2. Рибачук М. Громадянське суспільство і церква. // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. Випуск 5. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАНУ, 2004. С. 8-27.
3. Особливості релігійного і церковно-релігійного самовизначення громадян України: тенденції 2000-2021 рр. – К.: Центр Разумкова, 2021.

*Гліб Бокій, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
ОПП Переклад (перша-китайська, друга-англійська),
спеціальність 035 «Філологія»*